

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 12/2013
Пзз1 59/2013
14.11.2013. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Стојана Јокића, председника већа, Мирјане Ђерасимовић и Јелене Боровац, чланова већа, у спору по тужби тужиоца Агенција за приватизацију Републике Србије, коју заступа пуномоћник В.М., адвокат из Б., против тужених 1. АСП С.Ш. а.д. у стечају из Б., коју заступа пуномоћник Д.М., адвокат из Б. и 2. П. д.о.о. А., кога заступа пуномоћник С.М., адвокат из Б., ради утврђења, вредност предмета спора 301.000,00 евра, одлучујући о ревизији и захтеву за заштиту законитости тужиоца изјављеним против пресуде Привредног апелационог суда Пж бр. 8746/11 од 26.10.2012. године, у седници већа одржаној дана 14.11.2013. године, донео је

ПРЕСУДУ

I

УСВАЈАЈУ СЕ ревизија и захтев за заштиту законитости тужиоца Агенције за приватизацију Републике Србије, преиначује пресуда Привредног апелационог суда Пж бр. 8746/11 од 26.10.2012. године у делу којим је преиначена првостепена пресуда и одбијен тужбени захтев за утврђење ништавости уговора о купопродаји и деоби непокретности и пресуђује:

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба друготуженог П. д.о.о. из А., и потврђује пресуда Привредног суда у Београду П бр. 17428/2010 од 26.05.2011. године у ставу један изреке, којим је усвојен тужбени захтев и утврђено да су ништави и не производе правно дејство Уговор о купопродаји од 24.04.2003. године, оверен пред Општинским судом у Аранђеловцу под Ов бр. 1224/03, закључен између прво и друготуженог, као и Уговор о деоби непокретности од 08.05.2003. године, оверен у Општинском суду у Аранђеловцу под Ов бр. 1322/03 закључен између прво и друготуженог у делу одредбе члана 2. став 1,2. и 3. овог члана.

II

УСВАЈАЈУ СЕ ревизија и делимично захтев за заштиту законитости тужиоца, преиначују пресуда Привредног апелационог суда Пж бр. 8746/11 од 26.10.2012. године и пресуда Привредног суда у Београду П бр. 17428/2010 од 26.05.2011. године у делу правоснажно одбијеног тужбеног захтева за утврђење

ништавости уговора о купопродаји непокретности и уговора о преносу основних средстава, трајних права и опреме, оба од 07.06.2005. године и пресуђује:

УСВАЈА СЕ тужбени захтев и утврђује да су ништави и да не производе правно дејство Уговор о купопродаји непокретности од 07.06.2005. године, оверен пред Првим општинским судом у Београду под 1/1 Ов бр. 8076/05 закључен између прво и друготуженог, као и Уговор о преносу основних средстава, трајних права и опреме од 07.06.2005. године оверен пред Првим општинским судом у Београду, под Ов бр. 8077/05 закључен између прво и друготуженог, а што су тужени дужни да признају и трпе.

Делимично се одбија захтев за заштиту законитости тужиоца изјављен против пресуде Привредног апелационог суда Пж бр.8746/11 од 26.10.2012. године у делу одлучивања о ништавости Уговора о преносу основних средстава трајних права и опреме од 07.06.2005. године оверен под Ов бр. 8077/05.

III

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ одлука о трошковима спора и обавезују тужени да тужиоцу накнаде трошкове у укупном износу од 3.223.125,00 динара у року од 8 дана под претњом принудног извршења.

IV

ОДБИЈА СЕ захтев друготуженог за накнаду трошкова одговора.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П бр. 17428/2010 од 26.05.2011. године, у ставу првом изреке делимично је усвојен тужбени захтев и утврђено да су ништави и не производе правни дејство Уговор о купопродаји од 24.04.2003. године, оверен у Општинском суду у Аранђеловцу под Ов бр. 1224/03, закључен између прво и друготуженог, као и Уговор о деоби непокретности од 08.05.2003. године, оверен у Општинском суду у Аранђеловцу под Ов бр. 1322/03, закључен између прво и друготуженог, у делу одредбе члана 2. став 1,2. и 3. овог члана. Ставом другим изреке делимично је одбијен тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио утврђење да су ништави и да не производе правно дејство Уговор о купопродаји непокретности од 07.06.2005. године, оверен у Првом општинском суду у Београду под Ов бр. 8076/05, закључен између прво и друготуженог као и Уговор о преносу основних средстава, трајних права и опреме од 07.06.2005. године, оверен пред Првим општинским судом у Београду под Ов бр. 8077/05, закључен између прво и друготуженог, а што су тужени дужни да признају и трпе. Ставом трећим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове спора.

Привредни апелациони суд је побијаном пресудом Пж.бр. 8746/11 од 26.10.2012. године у ставу првом изреке одбио као неосновану жалбу тужиоца и потврдио првостепену пресуду Привредног суда у Београду у ставу другом изреке. Ставом другим изреке другостепене пресуде преиначена је првостепена

пресуда у ставовима првом и трећем изреке, тако што је тачком 1. одбијен тужбени захтев за утврђење да су ништави и не производе правно дејство Уговор о купопродаји од 24.04.2003. године оверен у Општинском суду у Аранђеловцу под Ов бр. 1224/03, закључен између прво и друготуженог, као и Уговор о деоби непокретности од 08.05.2003. године, оверен у Општинском суду у Аранђеловцу под Ов бр. 1322/03, закључен између прво и друготуженог, у делу одредбе члана 2. став 1,2. и 3. наведеног члана, а тачком 2. обавезан је тужилац да плати друготуженом на име трошкова спора износ од 463.305,00 динара.

Благовременом и дозвољеном ревизијом тужилац побија другостепену пресуду због свих законом прописаних разлога.

Незадовољан нижестепеним одлучивањем тужилац је поднео иницијативу Републичком јавном тужиоцу за подизање захтева за заштиту законитости.

По добијању обавештења Републичког јавног тужиоца Гт I 1513/12 од 16.04.2013. године, тужилац је изјавио захтев за заштиту законитости против другостепене пресуде са позивом на одредбу члана 414. ЗПП.

Друготужени је поднео одговор на ревизију и предлог за подизање захтева за заштиту законитости, оспорио је њихову основаност, предложио одбијање истих и обавезивање тужиоца да друготуженом накнади трошкове за застав одговора у износу од 37.500,00 динара и таксе за одговор по одлуци суда.

Одлучујући о изјављеним правним лековима Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у границама прописаним одредбом члана 399. и члана 421. ЗПП („Службени гласник РС“ 125/04 и 111/09), који се примењује на основу члана 506 став 1. важећег ЗПП („Службени гласник РС“ 72/11) и одлучио као у изреци из следећих разлога:

Ревизија тужиоца је у целости основана, а захтев за заштиту законитости само у делу који се односи на располагање непокретностима.

Побијана пресуда није захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности. Иста није захваћена ни битном повредом одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 12. ЗПП, на коју указује ревидент, јер нема недостатака због којих не би могла бити испитана. Међутим, основан је ревизијски навод да су нижестепене пресуде у делу одбијања тужбеног захтева засноване на погрешној примени материјалног права.

Према утврђеним чињеницама тужилац је у складу са Прописима о приватизацији продао 54,16% капитала првотуженог купцу Д.М. из Б., уговором од 08.04.2003. године, за купопродајну цену од 10.695.000,00 динара, што је противвредност 167.397,09 евра. Наведени уговор је раскинут због неинвестирања, правоснажном пресудом П бр. 6672/06 од 24.04.2007. године, након чега је тужилац 26.12.2007. године капитал субјекта приватизације пренео Акцијском фонду. Уговором о купопродаји од 24.04.2003. године првотужени, као продавац, је друготуженом, као купцу продао сувласнички удео од 1/5 зграде означена као земљишно књижно тело 2. са корисничким уделом у земљишту

означеном као земљишно књижно тело 1., за укупну купопродајну цену од 7.500.000,00 динара, од којих је на дан закључења уговора купац дужан да продавцу исплати 3.000.000,00 динара, а преостали део у року од 15 дана од потписивања уговора. Уговором о деоби непокретности од 08.05.2003. године, који је закључен између правног претходника првотуженог, друготуженог и М. п. д.о.о. констатовано је да су уговорачи, деоничари сувласници на непокретностима означеним као кп.бр. 2390/5, 2390/1 и пословне зграде изграђене на кп.бр. 2249/01 КО Аранђеловац, те да су на наведеним парцелама деоничари сувласници и то првотужени са уделом од 55,70%, друготужени са уделом од 14/70 % и д.о.о. М. п. са уделом од једне петине. Уговором о купопродаји од 07.06.2005. године првотужени је продао и предао у државину друготуженом као купцу све непокретности уписане у ЗКУЛ 426 КО Аранђеловац, као кп.бр. 2386, зграда кућни број ..., аутобуска станица, двориште са правом коришћења градског грађевинског земљишта у површини од 054.07 ха, без терета, са припадајућим осталим објектима и опремом по листи пописа продавца са даном 31.12.2004. године. Продаја је извршена за купопродајну цену од 100.000,00 евра у динарској противвредности. Даном потписивања уговора, продавац је, пре исплате купопродајне цене, дао сагласност да се изврши пренос власништва у земљишним књигама, а купац је обавезан да исплату купопродајне цене изврши у року од 3 дана од дана пријема решења о извршеној укњижби са продавца на купца. Уговором о преносу основних средстава, трајних права и опреме од 07.06.2005. године, првотужени ја као продавац и уступилац друготуженом као купцу и стицаоцу продао и предао у државину моторна возила, ради обављања аутопревозничке делатности, уступио сва права превоза стечена решењима надлежног органа уз обавезу уздржавања остваривања уступљених права код надлежног државног органа, као и опрему за одржавање возила и другу опрему која се налази на пописној листи и од маја месеца 2005. године и у објекту ауто база, а која је власништво купца. Уговорена је купопродајна цена од 190.000,00 евра у динарској противвредности.

Код овако утврђених чињеница, те обзиром да је на основу закљученог уговора о купопродаји друштвеног капитала од 08.04.2003. године, Трговински суд у Крагујевцу решењем од 23.05.2003. године уписао промену власништва над до тада друштвеним капиталом, првостепени суд закључује да су уговори од 24.04.2003. године и 08.05.2003. године закључени у време када је првотужени пословао са већинским друштвеним капиталом, те без сагласности Агенције у смислу члана 398. став 1. Закона о предузећима није могао располагати имовином субјекта приватизације, због чега су такви уговори ништави, док је уговор од 08.05.2003. године делимично ништав у делу одредбе члана 2. став 1,2. и 3. будући да исти уговор може опстати без наведене ништаве одредбе. Што се тиче уговора закључених 07.06.2005. године, првостепени суд налази да исти нису супротни члановима 290, 442. и 443. Закона о привредним друштвима, као ни супротни члану 7.4.3. закљученог уговора о продаји капитала методом јавне аукције, јер тужилац није доказао да је првотужени располагао имовином велике вредности, односно није доказао да је наведеним уговорима располагао средствима субјекта приватизације у износу већем од 10% укупне вредности средстава приказане у билансу стања, због чега налази да ови уговори нису ништави. По оцени првостепеног суда исти нису ништави јер је постојала кауза будући да су средства на име купопродајне цене уплаћена трећим лицима, којима је измириван дуг првотуженог. Неоснованим су оцењени наводи тужиоца да

уговорена купопродајна цена не одговара реалној тржишној цени, јер тужилац током поступка није доказао да је нарушено начело еквивалентности узајамних давања уговорних страна.

Другостепени суд потврђујући првостепену пресуду у одбијајућем делу тужбеног захтева и преиначујући првостепену пресуду и одбијајући тужбени захтев у целости, закључује да је купац субјекта приватизације кроз депозит платио 50% купопродајне цене капитала субјекта приватизације, те је по одредби члана 405. Закона о предузећима стекао право својине над тим капиталом, због чега нема места примени члана 398.а Закона о предузећима у односу на све спорне уговоре. Другостепени суд основаним налази жалбени навод тужиоца да није било места примени одредбе члана 442. и 443. Закона о привредним друштвима из 2004. године, али да је то без значаја за одлуку о тужбеном захтеву, јер је у време закључења спорних уговора, тадашњи већински власник могао располагати имовином субјекта приватизације, које је право и искористио. Уговором је тај већински власник био ограничен на једну годину у погледу располагања имовином, а на две године у погледу одржавања континуитета делатности, те како су уговори од 07.06.2005. године закључени после истека тих рокова, без икаквих примеби Агенције и без захтева за плаћање уговорне казне, другостепени суд закључује да уговори нису ништави у смислу члана 103. Закона о облигационим односима.

Врховни касациони суд је супротног становишта. Закључење спорних уговора којима је отуђена имовина и право на обављање превозничке делатности субјекта приватизације, пре него што је купац капитала испунио све уговором о продаји капитала субјекта приватизације преузете обавезе представља злоупотребу до тада регистрованих власничких права купца, којом се осујећује циљ приватизације, а субјекат приватизације доводи у положај стечајног дужника на коме је терет обавеза док је имовина пренета трећем лицу. Поступање супротно начелу савесности и поштења из члана 12. ЗОО, начелу забране злоупотребе права из члана 13.ЗОО и начелу забране проузроковања штете из члана 16. ЗОО, чини закључени уговор ништавим у смислу члана 103. Закона о облигационим односима.

Циљ приватизације дефинисан чланом 2. став 1. тачка 1. Закона о приватизацији може се остварити само потпуном реализацијом свих уговорних обавеза. Неизвршење било које од уговорних обавеза осујећује сам циљ приватизације. Наведеном законском одредбом прописано је да се приватизација заснива на стварању услова за развој привреде и социјалну стабилност. Услов за развој привреде остварује се кроз исплату уговорене цене продајног друштвеног капитала, очување континуитета у пословању и извршење инвестиционих улагања у субјекат приватизације. Услови за социјалну сигурност постижу се забраном отпуштања запослених, исплатом уговорених зарада и других примања запосленима у складу са законом и колективним уговором. Законом је успостављена једнака правна важност свих уговорних обавеза које воде остварењу циља приватизације. Уговор о продаји друштвеног капитала је правни посао, инструмент којим се реализује законом одређени циљ приватизације. Уговор о приватизацији употпуњује законом прописана начела приватизације, те се циљ приватизације може остварити само испуњењем свих уговорних обавеза, што је особеност овог уговора, а има за последицу да се исти може правно ваљано

раскинути због неизвршења само једне од уговором преузетих обавеза. Наведено има за последицу и да купац капитала док не испуни све уговором предвиђене обавезе не може у потпуности располагати имовином и капиталом субјекта приватизације јер у случају неиспуњења једне од уговорних обавеза (у конкретном случају неинвестирања) следи раскид уговора и пренос продајног капитала тада Акцијском фонду. Располагање имовином субјекта приватизације за време трајања уговора, у ситуацији када је купац капитала, свестан да није извршио уговорне обавезе и не извршава их и поред опомена Агенције, води закључку да се ради о недозвољеном располагању имовином субјекта приватизације, злоупотребом права и овлашћења купца капитала са циљем да се осујети поступак приватизације продајом активе субјекта приватизације, уз остављање истом обавеза које су довеле до отварања стечајног поступка.

Одредба члана 12. ЗОО, прописује да су у заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа стране дужне да се придржавају начела савесности и поштења. Начело забране злоупотребе права из члана 13. ЗОО прописује забрану вршења права из облигационих односа противно циљу због кога је оно законом установљено или признато. Одредба члана 16. ЗОО прописује да је свако дужан да се уздржи од поступака којима се може другом проузроковати штета.

У конкретном случају иако је купац капитала првотуженог исплатио купопродајну цену чиме је у смислу члана 400.б став 1. постао власник продајног капитала, а тиме и субјекат приватизације друштво које изричито не потпада под ограничење располагања из члана 398.а Закона о предузећима, спорни уговори јесу ништави у смислу члана 103. ЗОО, јер су закључени са циљем да се изиграју и осујете основни циљеви приватизације, чиме је самом субјекту приватизације нанета штета, која се рефлектује у чињеници отварања стечајног поступка над истим. На незаконитост располагања указује и чињеница да су уговором о преносу основних средстава, трајних права и опреме од 07.06.2005. године друготуженом пренета стечена права превоза на путним линијама, што је у искључивој надлежности одговарајућег министарства.

На основу изложеног Врховни касациони суд је применом члана 407. став 1. ЗПП и члана 421. став 2. истог Закона усвојио ревизију тужиоца и делимично захтев за заштиту законитости у делу који се односи на располагање непокретностима супротно члану 414. ЗПП, преиначио нижестепену пресуду тако што је у целости усвојио тужбени захтев за утврђење ништавости спорних уговора.

Захтев за заштиту законитости заснован на одредби члана 414. ЗОО, није основан у делу који се односи на утврђење ништавости уговора о преносу основних средстава, трајних права и опреме, јер се не ради о уговору о промету непокретности.

На основу овлашћења из члана 161. став 2. ЗПП, у вези са члановима 149. став 1., 150. и 159. ЗПП, Врховни касациони суд је тужиоцу досудио јасно одређене трошкове као у изреци, који се односе на састав поднесака (тужбе са привременом мером у износу од 46.875,00 динара, 13 образложених поднесака по 31.250,00 динара) заступање на рочиштима (9 x 32.500,00 динара), састав

редовног и ванредног правног лека (жалбе 62.500,00 динара, ревизије 75.000,00 динара, са припадајућом таксом за жалбу 390.000,00 динара, ревизију 780.000,00 динара и ревизијску одлуку 1.170.000,00 динара), а имајући у виду да је тужилац у целости успео у спору, због чега је захтев друготуженог за накнаду трошкова одговора неоснован. Трошкови захтева за заштиту законитости тужиоцу нису досуђени јер исти нису били потребни ради вођења парнице.

Председник већа-судија
Стојан Јокић, с.р.